

Hembygdsbladet

Medlemstidning för Vikingstad Hembygdsförening Nr 1:1998

- En kort presentation av vår Hembygdsgård -

Vikingstads hembygdsförening bildas.

Redan på 1940-talet hade det bildats en förening med namnet Vikingstads hembygdskör. Föreningen skulle dels vara en sångkör, men även verka för bevarandet av gamla bruksföremål och i övrigt värna om vår hembygdskultur. Tyvärr upphörde verksamheten efter några år.

Kyrkoherde Gustaf Rydmalm kallade till ett möte i oktober 1960, för att undersöka om intresse fanns för att bilda en hembygdsförening. Mötet hölls den 27 oktober 1960. Det samlade så många intresserade människor, att man redan samma kväll kunde välja styrelse och den nya hembygdsföreningen var därmed bildad. 58 personer antecknade sig som medlemmar och årsavgiften bestämdes till 2 kronor. Till styrelse valdes Arne Asplunder, ordf., Bengt Bengtén, sekr., Karl Fransson, kassör samt David Classon och Allan Wiklund.

I föreningens stadgar finns bl.a. inskrivet, att föreningen skall vårda och värna om vår hembygds miljö samt tillvarata och dokumentera handlingar och föremål från gången tid. Det visade sig, att det inte var så lätt att få tag i äldre bruksföremål. Mycket hade städats bort och förstörts under årens lopp. Men samlingen blev ändå så pass stor, att man inte hade plats att magasinera föremålen. De utplacerades tills vidare i olika lokaler.

Hur skulle man kunna få någon lämplig plats för hembygdsföreningens samlingar?

Bankebergs Mellangård

blev lösningen på lokalfrågan och är sedan mitten av 70- talet vår hembygdsgård.

Lite historik om gården:

Bankebergs Mellangård är en av de fem gårdarna i byn, som låg där vägarna Linköping - Skänninge och Berg - Ulrika korsades. Gården är nämnd redan 1562. Då ägdes den av Erik Jönsson Rosenstråle. Efter flera ägarbyten kom så gården i kronans ägo 1686 och inrättades som löneboställe åt kronolänsman. Hemmanet var då 1/2 mantal.

Den 31 oktober 1752 utbröt en eldsvåda mellan Gästgivaregården och Västergården och i den starka blåsten brann så gott som hela den dåvarande byn ner. Sammanlagt 54 bonings- och uthus totalförstördes. På Mellangården brann 17 hus. Redan året därpå var ett nytt boningshus klart. Det är den nuvarande mangårdsbyggnaden, som alltså är från 1753. Senare gjordes en tillbyggnad.

Man vet att gården vid storskiftet 1779 fortfarande var kronolänsmansställe, men någon gång därefter skatteköptes gården. 1803 heter ägaren Jonas Andersson. Han var nämndeman och senare häradsdomare.

Släktgård 1808 - 1961.

Johan Peter Johansson kom som delägare 1808. Hans släkt ägde sedan gården till 1961. Johan Peter blev morfar åt den mest kände ägaren Anders Petter Nilsson.

A.P. Nilsson var bl.a. auktionist, boutredningsman, nämndeman och häradsdomare. Han var dessutom skjutsentreprenör och föreståndare för Bankebergs skjutsanstalt.

Mellangården blev nämligen i slutet av 1800-talet skjutsstation för det närbelägna gästgiveriet. Därifrån utgick skjutsar till Linköping, Mjölby, Skänninge, Berg, Målbäck och Ulrika. Då gästgiveriet upphörde 1914, fortsatte skjutsstationen. Den siste kusken hette Nils Palm och han blev 1921 chaufför på ortens första droskbil. Han köpte sedermera droskbilen och bedrev taxirörelse till 1946 hela tiden med Mellangården som stationsplats.

När A.P. Nilsson avled 1922, blev sterbhuset ägare. Två av sönerna Filip och Albin Nilse fortsatte som brukare av gården.

1961 såldes Mellangården till Norra Valkebo kommun med förbehåll, att A.P. Nilssons arvingar skulle ha dispositionsrätt till mangårdsbyggnaden med flyglar samt två mindre hus på tomten. Efter 1971 var Linköpings kommun ägare, då Norra Valkebo kommun upphört.

Mellangården blir hembygdsgård.

Fru Ester Norrbom, den sista av häradsdomarens arvingar, överlät dispositionsrätten på byggnaderna till Vikingstads hembygdsförening. Kontraktet med de nya ägarna, Linköpings kommun blev dock inte klart förrän den första juli 1976.

Nu sattes ett omfattande renoveringsarbete igång av de delvis svårt förfallna husen. Hembygdsföreningens medlemmar gjorde nu fantastiska insatser såväl ekonomiskt men framför allt arbetsmässigt för att få husen iståndsatta. I början av 1980-talet var samtliga hus i gott skick och även tomten iordninggjord.

Linköpings kommun ville 1995 sälja åtskilliga fastigheter som de ej behövde och erbjöd därför föreningen att köpa Mellangården. Köpet genomfördes under 1996 så numera äger föreningen hembygdsgården.

Föreningens samlingar.

Samlingarna har tillkommit genom donationer och gåvor från enskilda och företag på orten. Där finns t.ex. ganska många handlingar efter häradsdomare A.P. Nilssons auktionsprotokoll m.m. skänkta av dotterdottern Torborg Levin. Ett värdefullt tillskott till samlingarna var makarna Rut och Anders Rustners gårdsmuseum, som i sin helhet skänktes till föreningen.

Mangårdsbyggnaden har möblerats som ett bondehem vid sekelskiftet och framåt. Ett rum i övervåningen har inretts som skolsal, ett annat rum går helt i 40-talsstil. I ett vitrinskåp på övervåningen finns en unik samling små modeller av jordbruksredskap från tidigt 1800-tal. De har tillverkats helt i trä och använts i skolundervisningen av en Mäster Forsman i en liten byskola för fattiga barn i Boo Mellangård.

I gårdens västra flygel fanns bl.a. gårdens drängstuga. Den har man nu återställt och möblerat så, som den en gång var. En trappa upp i samma flygel finns en i stort sett komplett skomakarverkstad. Och naturligtvis kan man i dag hitta flera gamla åkdon av olika slag i den gamla skjutsanstaltens lokaler.

I östra flygeln finns åtskilliga jordbruksredskap och maskiner.

Nästan alla föremål är katalogiserade och finns numera även registrerade i dator.

Föreningens övriga aktiviteter

Den gamla kyrkplatsen vid Rakered vårdas av hembygdsföreningen. Varje midsommardag firas där friluftsgudstjänst. (Rakereds och Vikingstads socknar slogs ihop 1764 och året därpå revs Rakereds kyrka. Byggnadsmaterial därifrån användes att bygga en ny kyrka i Vikingstad. Den stod klar 1785.)

Strax före midsommar är det slätter på Rakered.

Den 6 juni firas nationaldagen på hembygdsgården.

I augusti är det friluftsgudstjänst vid hembygdsgården.

Hembygdsgården är förstås även öppen på Hembygdsgårdamas dag.

Under några år på i mitten av 80-talet sysslade en del medlemmar med hembygdsvetenskap och dokumentation av gårdar, torp och stugor. Deras fina arbete skulle vi gärna vilja slutfölja. Vi hoppas att det dyker upp entusiastiska hembygdsvetenskapsforskare.

F.n. (1998) har föreningen c:a 175 medlemmar. Årsmöte hålls i mars månad.

Styrelsen består (1998) av följande personer:

Ordförande:	Kent Sigedal	807 86
Vice ordförande:	Ingemar Carlsson	812 14
Sekreterare:	Mary Kindgren	850 35
Kassör:	Maria Hultgren	816 06
Studieorg:	Inga Jacobsson	803 04
Intendent:	Owe Lantz 804 61	
Ledamot:	Karl-Göran Johansson	806 34
Ledamot:	Torgny Brinkby	850 14
Ledamot:	Kerstin Trygg	805 45

Suppleanter är: Roland Hultberg, Håkan Wiktander, Anette Sigedal, Maj Johansson, Nils-Magnus Nilsson och Göran Larsson.

Vi tar tacksamt emot nya medlemmar. Kontakta bara någon i styrelsen och meddela ditt intresse. Årsavgiften är fn 75 kr och i den ingår vårt hembygdsblad med div information om pågående aktiviteter och intressanta artiklar om Vikingstad från förr